

מסורת הש"ס

(א) [י"ל והתנא] (ב) [שבת 5 דה סב, א, ג] [בכרת מ: ד] [תוספתא ספ"א] (ד) [לקמן כה, א, ו] [תוספתא ספ"א ע"ש, א, ו] [י"ל והתנא] (ה) [נעל, ת, ט] [וירקא יט, א, ו] [ספרי דר"י, ט, א] [בכפרים שלפניו שם איתא כגות שות וכן ייט שם במס' אכל גי' העיר שם בשבועות כגות שבע, א, ו] [שם אית' שם]

תורה אור השלם

1. לא תקלל תרש ולפני עור לא תתן מכשול ויראת פאולוקי אני ידוק: דברים כ ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלפי מפקדין וכו' מכשול הוא דבן נח: (ב) ד"ה אלפי וכו' דמקטרי לא: (ג) תוס' ד"ה תרנגולין: (ד) עין צמ"ש המוס' במסכת נדה דף סב ע"א דה"ה כל שאין לו עיקר:

לעני רש"י

גלג"ט. בלוט"א. קמפריש"א. [קומפריש"א]. משה.

מוסף רש"י

כל שיש לו עיקר. שרש שמנו חי (נדה סב). שנסח בחר, ולפי דמי תריתא דגריסין במס' ע"ז דבר שאין לו שרש הוא ולא כמו שמפרשין אותו ספ"א (שבת א, א) אלפני דלפני לא מפקדין. כלומר לכלי האי לא חישין (קעמן כא).

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה. יד.

עין משפט
נר מצוה

א (מ"י פ"ז מהל' שמיטה ויובל ה' יג):
ב (טו"ש ע"ד ס' קנא סעף א):

רבינו חננאל

כוכבים. לבונה פירוש לבונה וזה אסור למכור לעובדי כוכבים מפני שמקטירין אותה לעבודת כוכבים: תנא מכולן מוכרין לתן חבילה פי' לסחורה וכמה היא חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה משלישת מגין. ומקשי דילמא אזיל האי תגרא דבון שלשת מגין ומזבין לאחריו ומקטיר ופרקי כי מפקדין משום ולפני עור לא תתן מכשול דלא למיזבן לתנהו דמקטיר אבל לפני דלפני לא מפקדין: ותרגול לבן. אוקימנא בזמן שאומר העובד כוכבים מי מוכר לי תרגול לבן אבל אם אמר לבנים או שחורים בכלל ואפי' (א) אמר לו. תניא נמי הכי אמר ר' יהודה בזמן שאמר לו תרגול לבן אבל אמר זה וזה מותר ואפי' אמר תרגול לבן זה. ואם יש לו חולה בתוך ביתו מותר. ועובד כוכבים שעשה משה לבנו אותו היום ואותו האיש אסור ופרקי ר' נחמן בריה דרב משרשיא בטוויג. ומקשי ממתני' דתנן ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור

(א) פי' רצונו הוא כפירוש ר"י במס' ד"ה כגון ומיהו זה לריי' אכל לת"ק אסור וי"ע:

תורניתא (ג) פ"ה מין ארו כדאמר' צר"ה (כ). וס' צעשרה מניי ארויס שטה תורניתא וקשיא דבסמוך פריך מההיא וכל שאין לו עיקר ופ"ה שאין לו עיקר מתקיים בדרך צימות הגשמים ואי תורניתא ארו הוא הא יש לו עיקר מתקיים ועוד קשיא לפירושו הרי מצוה דלאן לה עיקר צימות הגשמים ויש לה שציעות ועוד קשיא אי תורניתא אילן הוא תורניתא הוא דלא מוזנין הא שאר אילנות מוזנין והא תנן (לקמן יט): אין מוכרין להם במחזור לקרקע דהכי דייק לקמן גבי דקל טז לכך פרי' דתרי גוונא תורניתא מינה וההיא דהכא הוא מין אדמה כעין כביתא פי' גפנית שאין לה עיקר שורש בקרקע לא צימות החמה ולא צימות הגשמים אבל מצוה יש לה עיקר צימות החמה ומשום הכי פריך עלה מההיא דשציעות וכה"ג פריך בשבת פרק ר"ע (דף 5). גבי כביתא וגם רש"י פירש שם כן שמתניתא דהכא כעין כביתא: **בנות** שוה. לכאורה משמע דפירי גרוע הוא מדהוסיפו עליהם אבל מעיקרא לא הוה נהגו זהו שציעות וכן משמע צריש מס' דמאי (פ"ה) דלא נחשדו עליהם עמי הארץ דתנן הקלין שצדמאי השיתין והרמין ועוזרין וצנות שום וקשיא דבפ"ק דשבועות (דף יג: וס' ד"ה כגות) אמר גבי מותרות קין למזבח כגות ^ו שבע לאדם שאוכלין אותם צקנות סעודה אלמא חשבות נינהו וצנות שבע הם צנות שום כדאיתא צבאשית רבה (פט"ו) תאניס שאלל אדם הראשון איכא דקרו להו צנות שום לפי שגרמו שום לאדם ואיכא דקרו להו צנות ^ו שבע שגרמו שבע אצילות לאדם ובפרק ד' נדרים (מדרס דף כו). נמי גבי הנזיר מן הכללה והיו צה צנות שבע ואמר אילו הייתי יודע שצנות שבע צמחה הייתי אומר תאניס חשבות מכל המי משמע דצנות שבע חשבים י"ל דודאי צנות שום פרי חשבו הוא ומה שלא נחשדו עמי הארץ עליהם היינו מפני שיש מהם הרבה והוא מין פרי הגדל ציערים כמו עוזרין דחשיב צהדייהו גבי קליס שצדמאי לפי שמהי להם מן ההפקר לא נחשדו שלא לעשר הגדל סביב גנומיהם וסביב פרדסותיהן ולא מפני שהוא גרוע ולגבי שציעות מעיקרא סבור כיון שאין נגמרים צננה שגממתיס צה כדאמרין (ר"ה דף עו:). צנות שום שציעות שלהן שניה לפי שעושות לשלש שנים הוי סברי דלא שייך למחל

צה לא צתר חטטה ולא צתר לקיטה ולצפוף הלכו צו דהכא חטטה ונוהג דין שציעות שלו צננה שניה של שמיטה אכן קשיא דאמר קא מפרש תלמודא צנות שום תאני חיותא וכן צפרק כי"ד מצדין (בכרת דף מ:). ובפ' ארבעה נדרים שהצבתי משמע דאיניס לא תאניס חשבות ולא תאניס לצנות וי"ל דג' מיני תאניס הם חשבות ולצנות הם סתם תאניס וצנות שום ומאותם צנות שום יש מהם רעות ויש מהם טובות וצרעות מיירי הכא ובמסכת דמאי ולכן קורא אותם צנות שום שמהם הקלקלה במקולקל אע"פ שמהם לא אכל אדם כי אם מן הטובות והם אותם צנות שבע דמיירי צה בשבועות ובנדרים צה גבי שציעות מוסקסין צנות שום ולא גרס וצנות שום והוא מין צנות שום ולא צנות שום ממנו ואותו פרי הוא גרוע ומציא ראייה מפ"ק דבכורות (דף מ. וס') דאמרין התם הארי והדוב והגמל והצבילם עיבורין ג' שנים וכנגדן צבילין צנות שום נחש ו' שנים ולאחריו רשע לא מנינו חזר וי"א מוסקסין צנות שום ופירש"י שם שהוא מין צנות שום ולא צנות שום ממנו: **פירי** דארוז. פ"ה גלגולין והוא מאכל חזירים ורש"י צמס רש"י פירש פירות אילן שקורין פין ויש צו גרעיין ואינו ראוי לאכילה וניחא כי גס במס' ר"ה (דף כה. וס') פירש"י תורניתא פין וס' מדבר בגוף הארץ וכלן צפירות והאי דקאמר צב"צ (דף פ: וס' ד"ה מה) ארו אינו עושה פירות דאי ארו ששמו ארו אינו עושה פירות זה שמו שטה: **בגון** דאמר זה וזה. פרש"י שאמר תרגול לבן ושחור למי ור"י אומר דמיירי כגון שיש ציד הישראל הרבה תרגוליים לצנים ושחורים וקאמר זה וזה והכי משמע בצמון דקא אמר אימתי צומן שאמר תרגול זה לבן משמע דקמיה קאי ורש"י פירש דזה לא דוקא: ויהבו

תורניתא. מין ארו והיא שטה כדאמר צר"ה (דף כה:). **הוסיפו עליהן**. לענין שציעות: **כל שאין לו עיקר**. להתקיים בדרך צימות הגשמים כגון קישואין ודילועין וכיוצא בהן: **אין לו שציעות**. ומותר לעשות מהן סחורה ואינו מצוה להפקירן: **פירי דארוז**. גלג"ט: **בפטורותיהן שנו**. פטוטרות דמתני' לאו מין הוא כדפי' נפשיה אלא ה"ק אין מוכרין להן כל אלו אילטרובלין וצנות שום צעוקציהן לפי שמולין אותן צפני עבודת כוכבים ודרכן לעובדן ככך: **לצונה וזה**. מין לצונה היא: **שלשה מגין**. משקל שלשת מגין דהא ודאי לסחורה קא מכיין: **אלפני מפקדין**. על לפני עור ארו מצוין שלא ליתן מכשול בצדד האסור לו וכל הני דאסריין לצוני להו משום לפני עור לא תתן מכשול ^(א) דבן נח מוזהר על עבודת כוכבים ^(ב) אלפני דלפני. כגון הכא דהאי ודאי לאו לעצדות כוכבים קצעי ומשום דלא ליזבן איהו לאחריו ^(ג) ומקטיר לא מפקדין למיכר: **מוסר למכור לו**. לעובד כוכבים תרגול לבן כיון דלא אידכר לבן לאו לעצדות כוכבים קצעי: **אילומא דאמר תרגול לבן למי**. וא"ל ישראל לא מוזנינא לך אלא כדאי אחרינא: **אפילו צין הסרגולין נמי לא**. דהא גלי דעתיה דלעצדות כוכבים קצעי ליה וניחא ליה דליזבן שאר הסרגולין שצביל הלבן: **הכ"ע דאמר זה וזה**. מתני' דלר' יהודה צפני עצמו לא ולת"ק לגמרי אסור כגון דמעיקרא אדכר לבן ושחור ואלו הלכך לבן לרבי יהודה צפני עצמו אסור כיון דמעיקרא אדכר והשתא שקיל לבן ואילו ליה מעיקרא נמי איכיון ללבן והאי דאדכר שחור איערומי אעריס ידיע הוא דאי שאיל לבן לחודה לא וצין ליה ישראל וצין הסרגולין מותר דמיגו דשחור לאו לעצדות כוכבים לבן נמי לאו לעצדות כוכבים וצבן אפילו צין תרגולין נמי אסור הואיל דקתבע לבן ומיהו תרגול סתמא צין לר' יהודה צין לרבנן מותר למכור לו תרגול לבן כרבי זירא: **סניא נמי הכי**. כדמרא רב נחמן דבאומר זה וזה פליגי: **אימתי**. תרגול לבן אסור למכור: **צומן שאמר תרגול זה לבן**. מכור לי והאי זה לא דוקא: **אכל אמר זה וזה**. אינו מותר למכור לו אלא שניהם יחד. אלמא רבי יהודה כדאמר זה וזה קאי ומשום הכי צפני עצמו לא הואיל ואמר לבן ומדברי יהודה נשמע לרבנן: **ואפילו אמר תרגול זה לבן**. אם היה עובד כוכבים שעושה משה לבנו או שיש לו חולה בתוך ביתו מותר למכור לו אסור. ואינו אסור. לשאת ולתת עמו אלא אותו היום משום דמקריב הוא היום לעצדות כוכבים ואילו השתא ומורה: **בטוויג**. האי משמא דקמתי מותר למכור לו תרגול לבן לאו במשמה חופת צנו דהא ודאי לתקריב עבודת כוכבים קצעי ליה אלא במשמה של מריעות שעושין הנערים זה עם זה וקורין קמפריש"א דלא חשיב כולי האי שיקריבו לעצדות כוכבים: לאו

כי מסתמא אדם הראשון מן הטובות אכל ור"ה היה מפרש דגרס הכא ארו אינו עושה פירות דארו ששמו ארו אינו עושה פירות זה שמו שטה: **בגון** דאמר זה וזה. פרש"י שאמר תרגול לבן ושחור למי ור"י אומר דמיירי כגון שיש ציד הישראל הרבה תרגוליים לצנים ושחורים וקאמר זה וזה והכי משמע בצמון דקא אמר אימתי צומן שאמר תרגול זה לבן משמע דקמיה קאי ורש"י פירש דזה לא דוקא: ויהבו